

صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران

معاونت سیاسی

اداره پژوهش های سیاسی

جایگاه بیوتروریسم در رقابت های جهانی

ویژه شیوع ویروس کرونا در جهان (۶)

فرآورده های خبری و تولیدات پژوهشی در بخش های زیر قابل دسترس است:

– وب سایت خبرگزاری صدا و سیما (سرویس پژوهش) <http://www.iribnews.ir>

پژوهشگر: مهدی ناجی

۱	■ مقدمه .....
۲	■ برخی از مصادیق بیوتروریسم از گذشته تاکنون .....
۵	■ بیوتروریسم با اهداف اقتصادی : .....
۵	■ کلام آخر .....

بیوتروریسم^۱، یکی از روش‌هایی است که در جنگ‌ها استفاده می‌شود. پیشرفت‌های اخیر در علوم زیستی از یک سو و سوء استفاده از نتایج پژوهش‌های علمی توسط برخی کشورها و گروه‌های تروریستی از سوی دیگر، منجر به این امر شده است که عوامل میکروبی به سلاح‌های مهلک تبدیل شوند که به طور همزمان دو مقوله امنیت ملی و سلامت عمومی جوامع را مورد تهدید جدی قرار می‌دهد.^۲ بیوتروریسم به معنای استفاده از عوامل بیولوژیک و یا محصولات آن جهت تهدید، صدمه زدن و یا ترور فرد، گروه جمعیت به‌طور پنهانی و نامحسوس است. بیوتروریسم شامل انتشار عمدی عوامل (طبیعی یا دست‌کاری شده توسط انسان) بیولوژیک (باکتری، ویروس‌ها یا سموم) است. تلاش‌های تاریخی در استفاده از بیماری‌های عفونی به‌عنوان جنگ‌افزار بیولوژیکی، نشان می‌دهد که تمایز بین رخداد طبیعی اپیدمی یک بیماری عفونی و وقوع آن در نتیجه یک حمله بیولوژیکی عمدی، بسیار مشکل است. توافقات بین‌المللی برای کنترل توسعه جنگ‌افزارهای بیولوژیک همچون پروتوکل ۱۹۲۵ ژنو و کنوانسیون منع توسعه، تولید و ذخیره‌سازی تسلیحات باکتریولوژیک و توکسینی نیز نتوانسته است به کنترل توسعه و به‌کارگیری جنگ‌افزارهای بیولوژیک منجر گردد.^۳ امروزه سلاح‌های میکروبی، چه در عرصه جنگی و چه در عرصه تروریستی، وسیله‌ای بسیار مطلوب برای دشمنان شده است.^۴ سلاح‌های میکروبی به خصوص در عرصه تروریسم دولتی و علیه ساختارهای صنعتی کشاورزی در سالیان اخیر بسیار به کار رفته است. امروزه سلاح‌های میکروبی، چه در عرصه جنگی و چه در عرصه تروریستی، و وسیله‌ای بسیار مطلوب برای دشمنان شده است.^۵ متأسفانه در بسیاری از مواقع کشور هدف نمی‌تواند ادعای خود را علیه دشمنش به اثبات برساند. نیروهای نظامی، تنها جمعیت در معرض خطر برای حملات بیولوژیک نیستند بلکه قشرهای مختلف در معرض خطر بوده و به منظور دفاع در مقابل اثرات ناتوان‌کننده بالقوه یک حمله، نیازمند کسب آگاهی نسبت به اصول اساسی همه‌گیرشناسی عوامل مورد استفاده در جنگ بیولوژیک می‌باشند. کشف و شناسایی یک حمله بیولوژیکی سخت و دشوار به شمار می‌آید. تأثیرات یک حمله بیولوژیکی به چهار دسته (فیزیکی، روانی، اقتصادی، زیست محیطی) تقسیم می‌شود.^۶ جنگ‌های بیولوژیک را می‌توان به سه دوره (دوران اولیه^۷: ۲۰۰ سال قبل از میلاد مسیح تا آغاز قرن بیستم، دوران نوین^۸ و دوران کنونی^۹) تقسیم کرد. به‌رغم این که کشورهای غربی به ویژه آمریکا از هر استدلالی برای اتهام‌زنی به گروه‌های به‌اصطلاح تندرو استفاده می‌کنند، اما بزرگ‌ترین استفاده‌کنندگان از مواد شیمیایی میکروارگانیسم‌ها و تروریسم بیولوژیکی علیه جان انسان‌ها، سازمان‌های اطلاعاتی کشورهای قدرتمند غربی و رژیم صهیونیستی هستند که از این راه برای حذف بی‌سر و صدا و بدون ردپای رقبا و مخالفان‌شان بهره می‌برند. فعال سازی برنامه‌های مقابله، فراهم کردن تسهیلات و تمهیدات پزشکی و مراقبت‌ها، ایجاد مراکز بهداشتی، قرنطینه، واکسیناسیون دسته جمعی و اطلاع‌رسانی از موارد حین بحران بیولوژیک، برای کاهش تلفات و خسارات است. اما کارهای پس از بحران بیولوژیک، کشف و درمان موارد ثانویه ایجاد بهداشت منطقه‌ای و استقرار وضعیت عادی است.^{۱۰}

۱ - Bioterrorism: بر اساس تعریف پلیس بین‌الملل در سال ۲۰۰۷ بیوتروریسم عبارت است از منتشر کردن عوامل بیولوژیکی یا سمی با هدف کشتن یا آسیب رساندن به انسان‌ها، حیوانات و گیاهان با قصد و نیت قبلی و به منظور وحشت‌آفرینی، تهدید و وادار ساختن یک دولت یا گروهی از مردم به انجام عملی یا برآورده کردن خواسته‌های سیاسی یا اجتماعی.

۲ - بیوتروریسم و تأثیر آن بر امنیت شهروندان، زرقانی، نسیمی، پایگاه مجلات تخصصی نور.

۳ - بیوتروریسم و جنگ‌افزارهای بیولوژیک، از گذشته تا به امروز، زارع بیدکی، بلالی مود، مجله علمی دانشگاه علوم پزشکی بیرجند، ۱۳۹۴.

۴ - توان تولید بالا، نگهداری راحت، قابلیت انتشار، قابلیت مصون‌سازی نیروی خودی، قابلیت تکثیر برای عوامل میکروبی زنده، دشواری بسیار در ردیابی فرد یا افراد متخاصم، گستردگی عمل‌کرد از انسان تا دام و محصولات کشاورزی و بسیار محسّنات دیگر، موجب شده تشکلهای تروریستی به این فن‌آوری جدید بشدت کشش یابند. (بیوتروریسم چیست؟، ایسنا، ۱۳۹۸/۱۲/۱۲).

۵ - توان تولید بالا، نگهداری راحت، قابلیت انتشار، قابلیت مصون‌سازی نیروی خودی، قابلیت تکثیر برای عوامل میکروبی زنده، دشواری بسیار در ردیابی فرد یا افراد متخاصم، گستردگی عمل‌کرد از انسان تا دام و محصولات کشاورزی و بسیار محسّنات دیگر، موجب شده تشکلهای تروریستی به این فن‌آوری جدید بشدت کشش یابند. (بیوتروریسم چیست؟، ایسنا، ۱۳۹۸/۱۲/۱۲).

۶ - ۱- فیزیکی: بروز بیماری ۲- روانی: بروز ترس و وحشت ۳- اقتصادی: محدودیت سفر و جابه‌جایی، متوقف شدن فعالیت‌های اقتصادی و کسب و کار ۴- زیست محیطی: آسیب دیدن انسان‌ها، حیوانات، گیاهان، آلوده شدن منابع طبیعی مثل منابع آب.

۷ - اولین اسناد ثبت شده از کاربرد میکروارگانیسم‌ها به عنوان یک سلاح بیولوژیکی، به رومیان مربوط می‌شود که از اجساد حیوانات مرده برای آلوده کردن چاه‌ها و منابع آب دشمنان استفاده می‌کردند.

۸ - این دوران از سال ۱۹۱۸ میلادی آغاز می‌شود.

۹ - پس از جنگ جهانی دوم تا بحال.

۱۰ - بیوتروریسم، شرح جنگ‌های بیولوژیکی، طب نظامی، ۱۳۸۰، صص ۲۰۱-۲۰۹.

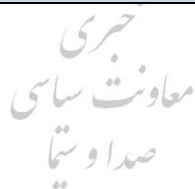
برخی از مصادیق بیوتروریسم از گذشته تا کنون

مصادیق	شرح	منبع / تاریخ
اپیدمی مشهور طاعون در اروپا	مهم ترین حادثه ای که در تاریخ از این نوع به وقوع پیوست مربوط می شود به قوم تاتار که در سال ۱۳۴۶ میلادی در شهر کافا که هم اینک Feodissia نام دارد با پرتاب کردن اجساد مردگان ناشی از طاعون، توانستند مقاومت شهر را از بین ببرند. برخی از مورخان، علت پیدایش اپیدمی مشهور طاعون در اروپا را که حدود ۲۵ تا ۴۰ میلیون کشته به جای گذاشت، همین اقدام قوم تاتار می دانند.	ایسنا / ۱۳۹۸/۴/۱۳
استفاده روسیه از روش اپیدمی مشهور طاعون در حمله به سوئد	در سال ۱۷۱۰ میلادی نیز روس ها از همین روش (روش قوم تاتار) در حمله به سوئد استفاده کردند.	خبرگزاری جمهوری اسلامی / ۱۳۹۸/۷/۱۰
ابتلا به تب زرد سربازان انگلیسی در مبارزات تهاجمی در مکزیک و پرو	از دیگر نمونه های مختلف تهدیدهای بیوتروریسمی می توان به مرگ ۲۰ هزار از ۲۷ هزار سرباز انگلیسی در مبارزات تهاجمی در مکزیک و پرو در سال ۱۷۴۱ بر اثر ابتلا به تب زرد و جان باختن حدود هشت میلیون نفر از سال ۱۷۳۳ تا سال ۱۸۶۵ در کل جنگ های اروپا اشاره کرد. به این ترتیب، نیروهای فرانسوی که از طرف اروپا به این جنگ فرستاده شده بودند، بر سرخپوستان پیروز شدند. انگلیسی ها به علت واکسیناسیون از آبله مصون بودند اما سرخپوستان از این بیماری مرگبار جان سالم به در نبردند.	خبرگزاری جمهوری اسلامی / ۱۳۹۸/۷/۱۰
ایجاد اپیدمی آبله در بین سرخپوستان در قالب هدیه پتو و البسه از سوی نیروهای انگلیسی	در سال ۱۷۶۷ میلادی در مبارزات بین نیروهای فرانسوی و سرخپوستان، نیروهای انگلیسی با فریب سرخپوستان آمریکایی و تحت پوشش اقدامات صلح جویانه، پتوها و وسایلی را که از بیمارستان مبتلایان به آبله ارسال شده بود بین آنها توزیع کردند و در نهایت باعث اپیدمی آبله در بین سرخپوستان شدند که به مرگ بیش از ۹۰ درصد آنها منجر شد.	خبرگزاری جمهوری اسلامی / ۱۳۹۸/۷/۱۰
شیوع بیماری در نیجریه، گینه، لیبیا و سیرالئون	با شیوع بیماری جدیدی در نیجریه که اگر چه مطالعات اولیه ارتباط این بیماری با ویروس آبولا را نشان نمی داد، ۱۸ نفر از ۲۳ فرد مبتلا جان خود را از دست دادند. علاوه بر نیجریه، گینه، لیبیا و سیرالئون از جمله کشورهایی بودند که با شیوع این بیماری متاثر از پیامدهای آن شدند که به اعلام سازمان بهداشت جهانی افزون بر ۱۰ هزار و ۵۰۰ نفر به دلیل ابتلا به آن جان خود را از دست دادند و بیش از ۲۵ هزار و ۵۰۰ نفر دیگر به ویروس آن مبتلا شدند.	خبرگزاری جمهوری اسلامی / ۱۳۹۸/۷/۱۰
شیوع طاعون توسط ژاپن در چین	در شروع جنگ جهانی دوم، در سال ۱۹۴۱ هواپیماهای ژاپنی، کک های آلوده به طاعون را در قسمت هایی از چین پراکنده ساختند. هواپیماهای ژاپنی در هر مرحله ۱۵ میلیون کک را بر روی ۱۱ شهر چین اسپری نموده و اپیدمی طاعون بوقوع پیوست که بین سال های ۱۹۳۷ و ۱۹۴۷ با بیش از ۲۰۰۰ حمله، مرگ ۹۴۰۰۰ نفر بوقوع پیوست. بر اساس شواهد تاریخی، واحد ۷۳۱ ارتش ژاپن حدود ۴۰۰ کیلوگرم عامل آنتراکس (سیاه زخم) را به صورت بمب های ویژه آماده استفاده داشت.	ایسنا / ۱۳۹۸/۴/۱۳
اجرای پروژه های متعدد در زمینه سلاح های بیولوژیک توسط انگلستان	پس از جنگ جهانی دوم، دنیا وارد مرحله جدیدی به نام جنگ سرد شد. در این مرحله انگلستان نیز با جدیت سرگرم اجرای پروژه های متعددی در زمینه سلاح های بیولوژیک بود. آن ها به خصوص بر روی اسپورهای آنتراکس (سیاه زخم) و میزان تخریب و گسترش آن به وسیله بمب های انفجاری کار می کردند. واقعای که توجه جهانیان را به این فعالیت ها بیش از پیش جلب نمود، اجرای آزمایش پخش اسپور آنتراکس به وسیله بمب های انفجاری در جزیره غیرمسکونی گرینارد در غرب اسکاتلند بود و تا سال ۲۰۰۰ میلادی در خاک این جزیره اسپورهای آنتراکس پیدا می شد.	ایسنا / ۱۳۹۸/۴/۱۳

<p>ایسنا/ ۱۳۹۸/۴/۱۳</p>	<p>برنامه‌های بیولوژیک آمریکا نیز از سال ۱۹۴۱ شتاب گرفت. در سال ۱۹۴۳ در پی برنامه‌های آلمان‌ها و ژاپنی‌ها، سردمداران دولت آمریکا با شدت بیش‌تری به پیگیری این تحقیقات پرداختند. این کشور برنامه‌های خود را در کمپ دتریک که امروزه فورت دتریک نامیده می‌شود، متمرکز کرد. آمریکا آزمایش‌های مخفیانه‌ای بر روی مناطق پرجمعیت با عوامل کم‌خطر یا بی‌خطر مثل باسیلوس گلوبیجی، سراسیبا مارسنس و ذرات خنثی انجام می‌داد. یکی از بزرگ‌ترین آزمایش‌های مخفیانه ارتش آمریکا، پخش سراسیبا مارسنس در شهر سانفرانسیسکو به صورت ۵۰۰۰ ذره در دقیقه بود که در نتیجه آن، یک نفر فوت نمود و ۱۰ نفر دیگر در بیمارستان بستری شدند. در سال ۱۹۶۶، در ادامه این تحقیقات، در سیستم متروی شهر نیویورک اسپورهای باسیلوس سابتیلیس پخش شد تا سیستم مترو از نظر امنیت ارزیابی شود. نتایج نشان داد که تمامی تونل‌های مترو تنها با آلوده کردن یک ایستگاه می‌تواند آلوده بشود.</p>	<p>پیگیری برنامه‌های بیولوژیک توسط آمریکا</p>
<p>ایسنا/ ۱۳۹۸/۴/۱۳</p>	<p>در سال ۱۹۷۹، ساکنان شهر سوردلوسک در شوروی سابق، شاهد یک انفجار بزرگ در تاسیسات نظامی شماره ۱۹ ارتش شوروی بودند. چندین روز بعد در بین مردم این شهر تب و مشکلات تنفسی منتشر گردید تا این‌که تعداد مرگ و میر افراد به حدود ۴۰ نفر رسید. دولت شوروی علت مرگ ساکنان شهر را مصرف گوشت آلوده گاو اعلام کرد. در نهایت تعداد کل تلفات به یک‌هزار نفر رسید. در سال ۱۹۹۲ رییس‌جمهور وقت روسیه، بوریس یتسین، در یک کنفرانس مطبوعاتی اعتراف کرد که ارتش سرخ در آن واحد نظامی به صورت مخفیانه یک برنامه گسترده بیولوژیکی انجام می‌داده است.</p>	<p>برنامه گسترده بیولوژیکی توسط ارتش سرخ</p>
<p>ایسنا/ ۱۳۹۸/۴/۱۳</p>	<p>در بین سال‌های ۱۹۸۰ تا ۱۹۹۰، کاربرد سلاح‌های بیوتروریستی به صورت پراکنده بود که از آن‌ها می‌توان به استفاده شوروی از سم مهلک تریاکوتسن تی‌دو (باران زرد) علیه مجاهدین افغانی، استفاده آمریکا از عامل میکروبی تب خوک علیه انقلابیون کوبا، استفاده رژیم اشغالگر قدس از عامل بیولوژیکی علیه فلسطینی در سال ۱۹۸۲ میلادی نام برد.</p>	<p>استفاده از سلاح‌های بیوتروریستی (شوروی علیه مجاهدین افغانی، آمریکا علیه انقلابیون کوبا، رژیم اشغالگر قدس از عامل بیولوژیکی علیه دختران خردسال فلسطینی)</p>
<p>ایسنا/ ۱۳۹۸/۴/۱۳</p>	<p>اروپا شیوع جنون گاوی را متوجه سازمان‌های جاسوسی آمریکا و استرالیا می‌داند که با هدف ضربه اقتصادی به صادرات گوشت اروپا انجام شده است.</p>	<p>شیوع جنون گاوی در اروپا</p>
<p>ایسنا/ ۱۳۹۸/۴/۱۳</p>	<p>مهم‌ترین رویداد بیوتروریسم در هزاره جدید، پخش نامه‌های حاوی اسپور آنتراکس (عامل مولد سیاه زخم) در آمریکا بود: در روز ۱۸ سپتامبر سال ۲۰۰۱ اولین نمونه آنتراکس پستی به علت نامه پستی حاوی اسپور آنتراکس مشاهده شد که بیمار با مصرف آنتی‌بیوتیک بهبود یافت. از این زمان تعداد مبتلایان به آنتراکس پستی افزایش یافت تا این‌که در دوم اکتبر، ۲ مورد آنتراکس تنفسی به عنوان اولین نمونه‌های آنتراکس تنفسی سال‌های اخیر آمریکا گزارش شد و در پی آن روبرت استیونس نتوانست در مقابل این بیماری مهلک دوام بیاورد و اولین قربانی بیوتروریسم در هزاره جدید نام گرفت.</p>	<p>پخش نامه‌های حاوی عامل مولد سیاه زخم در آمریکا</p>
<p>ایسنا/ ۱۳۹۸/۴/۱۳</p>	<p>در میان روش‌های اتخاذ شده برای ترور کاسترو توسط سرویس اطلاعاتی آمریکا: سمی کردن سیگار، اعطای سیگار و هدایای قابل انفجار، آلوده کردن لباس‌های شنا و جاسازی مواد منفجره در کفش، و توپ بیس بال و انداختن قرص بوتولینوم در نوشیدنی وی... دیده می‌شود. سایت خبری رسمی کوبا آن‌سلا نیز گزارش داد که رهبر انقلابی ۸۵ ساله کوبا در زندگی سیاسی خود یعنی از سال ۱۹۵۹ تا سال ۲۰۰۶ در مجموع از ۶۳۸ سوءقصد جان سالم به در برده است و به نقل از روزنامه دیلی تلگراف، بخشی از این اقدامات تروریستی در قالب یک سریال ۸ قسمتی با عنوان 'او که باید زندگی کند -He Who Must Live- ساخته شده است.</p>	<p>تلاش سی. آی. آی. در ترور کاسترو</p>

<p>خبرگزاری جمهوری اسلامی / ۱۳۹۸/۷/۱۰</p>	<p>شاید بتوان گفت در میان چهره‌های سیاسی بین‌المللی، مرگ «یاسر عرفات» رئیس سابق تشکیلات خودگردان فلسطین بیش از همه با مقوله بیوتروریسم گره خورده است. او در سال ۲۰۰۴ پس از شکم درد شدید، کرانه باختری را برای درمان در بیمارستان‌های فرانسه ترک کرد و در بیمارستان نظامی «پرسی» درگذشت. اما «سحا عرفات» همسر سابق عرفات اصرار داشت که این دل دردهای ناگهانی، تأثیر سمی رادیواکتیو است و هشت سال پس از مرگ عرفات در سال ۲۰۱۲، پرونده‌ای در این خصوص در دادگاه «نانتز» در فرانسه باز شد. مقامات فلسطینی نیز در زمان درگذشت عرفات، رژیم صهیونیستی را مسئول مرگ عرفات دانستند و اعلام کردند که این رژیم عرفات را با عنصر رادیواکتیو «پلوتونیوم» مسموم کرده است. در نوامبر ۲۰۱۲ گروهی از متخصصانی از فرانسه، روسیه و سوئیس مامور شدند تا با نبش قبر عرفات و بررسی نمونه‌هایی از جسد وی، احتمال مرگ او را با مواد رادیواکتیو بررسی کنند. در نهایت، یک سال بعد کارشناسان سوپرسی اعلام کردند در استخوان‌های عرفات ۱۸ برابر بیش از حد معمول ماده رادیواکتیو پولتونیم وجود دارد و حتی در آن قسمت از خاک پیرامون جسد نیز به همین مقدار ماده رادیواکتیو موجود بوده است. در میان سایر چهره‌های فلسطینی مبارز علیه رژیم اسرائیل و رهبران شیعه‌ای که فرضیه‌های تایید شده و تایید نشده‌ای مبنی بر مرگ آنها بر اثر ترور بیولوژیک مطرح شده، می‌توان به «ودیع حداد» از فرماندهان برجسته «جبهه مردمی برای آزادی فلسطین» و از مهم‌ترین مبارزان فلسطینی در دهه‌های ۷۰ و ۸۰ میلادی و «سید عبدالعزیز حکیم» رهبری سابق مجلس اعلاى اسلامی عراق که در سال ۱۳۸۸ بر اثر سرطان ریه درگذشت اشاره کرد.</p>	<p>مرگ‌های آرام رهبران فلسطینی توسط موساد، ترور بیولوژیک</p>
<p>خبرگزاری جمهوری اسلامی / ۱۳۹۸/۷/۱۰</p>	<p>چنین فرضیه‌ای درباره «هوگو چاوز» رئیس جمهوری پیشین ونزوئلا نیز مطرح شده است.</p>	<p>مرگ «هوگو چاوز»، ترور بیولوژیک</p>
<p>ایسنا / ۱۳۹۸/۴/۱۳</p>	<p>چین در شیوع سارس آمریکا را مقصر می‌داند که باعث شد چین در آستانه شکوفایی اقتصادی، سال‌ها از گردونه رقابت تولید ارزان قیمت به واسطه تعطیلی کارخانه‌هایش عقب بیفتد.</p>	<p>شیوع سارس در چین</p>
<p>ایسنا / ۱۳۹۸/۴/۱۳</p>	<p>کره شمالی شیوع وبا در پیونگ یانگ را در اواخر دهه ۸۰ نتیجه فعالیت جاسوس‌های آمریکایی می‌داند که با هدف مجبور کردن این کشور به پذیرش شرایط دول اروپایی آمریکایی، برای قطع آزمایشات هسته‌یی انجام شده است.</p>	<p>شیوع وبا در پیونگ یانگ</p>
<p>باشگاه خبرنگاران جوان، ۱۳۹۵/۲/۲۳</p>	<p>پایگاه خبری گلوبال ریسرچ در مقاله‌ای به قلم " جیسون کیسون " نوشت: اکنون باز هم می‌توانید مطمئن‌تر از قبل شویم که دولت آمریکا در حال دروغگویی درباره بسیاری از مسائل از جمله شیوع ویروس ابولا است. در حقیقت این مسئله به نوعی یک سیاست در واشنگتن می‌باشد. یکی از نکات این است که چرا هرگز هیچ نظریه یا ایده‌ای درباره اینکه چگونه این ویروس تنها گیربانگیر مردم در غرب آفریقا شده، عنوان نمی‌شود.</p>	<p>شیوع ابولا؛ حمایت آمریکا از "بیوتروریسم"</p>
<p>خبرگزاری جمهوری اسلامی / ۱۳۹۸/۷/۱۰</p>	<p>چندی پیش پورتال آسیای مرکزی در گزارشی نوشت که آمریکا با گسترش پایگاه‌های آزمایشگاهی و افزایش حجم تحقیقات مورد علاقه پنتاگون در زمینه بیولوژیکی، نفوذ خود را در عرصه نظامی - بیولوژیکی در آسیای مرکزی افزایش می‌دهد. به گزارش این پورتال، نظارت جامع بر وضعیت بهداشتی اپیدمیولوژیک در منطقه و محتوای کار انجام شده با میکروارگانیزم‌های بیماری‌زا، جمع‌آوری مواد زیستی مرتبط در کشورهای مورد نظر، مطالعه حساسیت افراد در کشورهای مختلف به بیماری‌های مختلف و روش‌های درمان آن و آزمایش داروهای نوآورانه بر روی مردم محلی و جمعیت قومی متنوع، اهداف اصلی پنتاگون در این زمینه عنوان شده است. بنا به گزارش پورتال آسیای مرکزی، چهار مرکز از ۹ مرکز منطقه‌ای وابسته در شهرهای نورسلطان، آتار و آرال قزاقستان، نوسازی آزمایشگاه‌های تشخیصی مستقر در تعدادی از موسسه‌ها از جمله موسسه میکروبی شناسی و بیماری‌های عفونی، بیمارستان نظامی مرکزی، موسسه تحقیقات ویروسی وزارت بهداشت و مرکز</p>	<p>تحقیقات بیولوژیکی آمریکا در عرصه نظامی - بیولوژیکی در آسیای مرکزی</p>

	<p>پیشگیری از گسترش بیماری‌های بسیار عفونی و مرکز دامپزشکی ازبکستان در چارچوب برنامه "کاهش تهدید مشترک" از سوی آمریکا با استقرار امکانات لازم بازسازی و تجهیز شده‌اند.</p>	
<p>خبرگزاری جمهوری اسلامی / ۱۳۹۸/۷/۱۰</p>	<p>گسترش عرصه نظامی بیولوژیکی از سوی آمریکا باعث شده که برخی دیگر کشورهای جهان نیز در چارچوب مناسبات دو جانبه، همکاری‌های خود در این عرصه توسعه دهند. اواسط دسامبر سال میلادی ۲۰۱۸، هند و فرانسه ایجاد توافقی برای همکاری هسته‌ای میان این دو کشور را بررسی کردند. «اجناس سینگ» وزیر دفاع هند چندی پیش از بیوتورویسم به عنوان تهدیدی جدی نام برده و تاکید کرد نیروهای مسلح و سرویس‌های پزشکی باید در خط مقدم مبارزه با این تهدید باشند. به گزارش خبرگزاری خصوصی هند (IANS)، یک هیئت از وزارت کشور هند به عنوان بخشی از همکاری‌های راهبردی و دو جانبه ضد تروریسم هند و فرانسه از (سه شنبه - یکم اکتبر برابر ۹ مهر) به مدت پنج روز به فرانسه آمدند. این هیئت را نمایندگانی از اداره مدیریت بحران ملی، نیروی پاسخگویی به فجایع ملی و آژانس تحقیقات ملی هند تشکیل می‌دهد. هند و فرانسه پیشبرد توافقی مقدماتی برای ساختن یک تاسیسات انرژی هسته‌ای را که قادر به تولید ۱۰ گیگاوات انرژی برای تامین سومین اقتصاد بزرگ آسیا است را مورد بررسی قرار دادند. بررسی این توافق با حضور "سوشما سواراج" نخست وزیر هند و "ژان ایو لودریان" وزیر امور خارجه فرانسه در دهلی نو انجام گرفت. دو طرف موافقت کردند تا در آفریقا پروژه‌هایی به ویژه در زمینه توسعه سازگاری با محیط را در چارچوب اتحاد بین‌المللی انرژی خورشیدی انجام دهند.</p>	<p>گسترش مناسبات دو جانبه فرانسه و هند عرصه نظامی بیولوژیکی به دلیل گسترش این عرصه از سوی آمریکا</p>

■ بیوتورویسم با اهداف اقتصادی :

در این نوع از بیوتورویسم هدف نابود کردن پایه‌های اقتصادی کشور یا منطقه‌ای می‌باشد. در بعضی از کشورهای در حال توسعه که غذای اصلی مردم را محصولات کشاورزی نظیر برنج تشکیل می‌دهد ممکن است با ایده‌های تروریستی، به آسیب بیولوژیک غلات و از بین بردن آن‌ها بپردازند و مسبب قحطی، سوء تغذیه، کاهش ایمنی و عفونت‌های مکرر گردند. در برخی کشورها مزارع گندم و برنج به عنوان اساس تغذیه مردم می‌تواند مورد حملات بیوتورویستی قرار گیرد. بیماری تب برفکی در جمعیت حساس کشوری که این بیماری را ندارد سبب ضربه سنگین اقتصادی می‌شود چنان‌که در سال‌های ۲۰۰۰ الی ۲۰۰۷ انگلستان مورد حمله قرار گرفت و میلیاردها دلار خسارت مالی دید. در این سال‌ها انگلستان برای جلوگیری از انتشار بیماری مجبور شد بیش از یک میلیون راس گاو را معدوم نماید.^۱

■ کلام آخر

بدون تردید در فضای بین‌المللی پس از حادثه ۱۱ سپتامبر، عملیات تروریستی به وسیله سلاح‌های میکروبی و پدافند دفاعی در برابر این سلاح‌های کشنده و مخوف، در ادبیات جنگ بیولوژیک، اهمیت دو چندان یافت. امروزه تفکرات ماکیاولی و هابزی که تسلط بر تمام کره زمین را به هر قیمت دنبال می‌کنند و سرمایه‌های کلان و علوم پیشرفته را در اختیار گرفته‌اند، به دلیل داشتن خلق و خوی غیرانسانی، از علوم سوء استفاده نموده و برای رسیدن به اهداف خود، به نسل کشی می‌پردازند. بمباران اتمی هیروشیما و ناکازاکی و حمله شیمیایی به حلبچه را می‌توان استفاده از علوم در راه اهداف غیرانسانی دانست.^۲ کارشناسان معتقدند مهمترین پیامد روانی - اجتماعی مورد انتظار از تهدید جنگ میکروبی، ترس و اضطراب است. با ارزش ترین و موثرترین استراتژی

۱ - بیوتورویسم، مدیریت حراست، سایت دانشگاه صنعتی خواجه نصیرالدین طوسی، ۱۳۹۴/۹/۱۲.

۲ - دفاع در برابر جنگ بیولوژیک و بیوتورویسم، فصلنامه مطالعات بسیج، سال ششم، شماره ۱۸-۱۹، بهار و تابستان ۱۳۸۲.

برای محافظت انسان از بیماری‌های ناشی از جنگ بیولوژیک واکسیناسیون است. در استراتژی دفاع علیه جنگ بیولوژیک مواردی همچون "دفاع فیزیکی، حمایت‌های پزشکی، توجه به استراتژی «محصولات» اطلاعات روش‌ها و آموزش دفاع پزشکی علیه عوامل جنگ بیولوژیک، محافظت پرسنل پیش از در معرض قرارگیری عوامل بیولوژیک" باید مورد توجه قرار گیرد.

کم نیستند کارشناسانی که اشاعه "ویروس کرونا" را در چارچوب جنگ بیولوژیک قدرت‌های جهانی تفسیر می‌کنند. کارشناسان نظامی روس معتقدند جهش ویروس کرونا دقیقاً زمانی اتفاق افتاد که آمریکایی‌ها در حال تولید نسل جدیدی از سلاح‌های بیولوژیکی بودند که بتواند روی نژادی خاص مؤثر باشد و شهر "ووهان" در مرکز چین هم موقعیت مناسبی برای این منظور داشت. به گزارش پایگاه اینترنتی "جرزالم پست"، انستیتوی تحقیقات رسانه‌ای خاورمیانه (MEMRI) در مطالعه‌ای اعلام کرده است اخبار متعددی در مطبوعات جهان عرب منتشر شده است که نشان می‌دهد آمریکا و رژیم صهیونیستی به منظور ایجاد جنگ روانی و اقتصادی علیه چین و متوقف کردن این کشور، ویروس کرونا را ساخته و آن را پخش کرده‌اند. گزارشی از سایت خبری Vetogate در مصر بر اساس این نظریه نوشته شده است و توضیح می‌دهد که چرا ووهان در چین قرار بوده به عنوان مرکز شیوع ویروس کرونا انتخاب شود. این سایت در گزارش خود آورده است: آمریکایی‌ها اولین تولیدکننده انواع ویروس و باکتری در جهان هستند؛ از ویروس آبله مرغان و طاعون گرفته تا همه ویروس‌هایی که در سال‌های اخیر مانند جنون گاوی و آنفلوآنزای خوک مشاهده کردیم. ووهان، شهری که هم اکنون به عنوان کانون شیوع ویروس کرونا معرفی می‌شود، یک شهرک صنعتی است که پس از شانگهای هشتمین شهر ثروتمند در چین محسوب می‌شود. گوانگژو، پکن، و تیانجین شهرهای اصلی چین هستند. موقعیت ووهان در پایین فهرست شهرهای بزرگ چین آن را به مکانی مناسب برای یک جنایات آمریکایی تبدیل می‌کند. این شهر چندان مورد توجه قرار نمی‌گیرد و مطمئناً سطح مراقبت‌های بهداشتی در آنجا پایین‌تر از شهرهای بزرگ‌تر و مهم‌تر است. این سایت خبری می‌افزاید: انگیزه اقتصادی برنامه‌ریزی شده‌ای برای شیوع این بیماری وجود دارد، زیرا مغز متفکر پشت آن معتقد است چین برای رهایی از آن مجبور است میلیاردها دلار هزینه معالجه اضطراری، قرنطینه و خرید دارو کند که در نهایت در می‌یابیم داروهای مورد نیاز آن توسط یک شرکت اسرائیلی تولید می‌شود. این امر مهر تاییدی بر این موضوع است که اسرائیل و آمریکا هدف برنامه‌ریزی شده‌ای برای ضربه زدن به سایر کشورها دارند.^۱

^۱ باشگاه خبرنگاران جوان ۹۸/۱۱/۲۱